

Konsekvensutredning, Dnr 2025–002401

1 Redogörelse för problemet, konsekvenser och alternativ

1.1 Beskrivning av problemet och vilken förändring som eftersträvas

Den svenska yrkesfiskeflottan består idag av omkring 800 fartyg som bedriver fiskeverksamhet i havet. Alla befälhavare ombord fartygen omfattas av krav på att rapportera in uppgifter om olika fiskeinsatser. Vilka uppgifter som ska redovisas och hur ofta rapporteringen ska ske beror dock på fartygens storlek (se tabell).

Fartygsstorlek (m)	Rapporteringsform	Rapporteringsfrekvens	Lagstöd	Antal fartyg
<10 m	Elektronisk kustfiskejournal	Månadsrapportering	Nationella bestämmelser	Ca 500
10 – 11.99	Fiskeloggbok i pappersformat	Senaste 48 h efter landning	EU-bestämmelser ¹ samt nationella bestämmelser ²	Ca 180
12 m och över	Elektronisk fiskeloggbok	Efter varje fiskeinsats, men senast innan ankomst.	EU-bestämmelser samt nationella bestämmelser	Ca 120

Tabell 1.

Att få in kompletta uppgifter med hög kvalitet är avgörande för att fiskerikontrollen ska ha möjlighet att arbeta så effektivt som möjligt. Fiskerikontrollens arbete inkluderar både administrativa och fysiska kontroller och den data som fiskets uppgifter genererar används till exempel till kvotuppföljning men även i arbetet med beståndsuppskattningar.

Mer än hälften av de fartyg som idag omfattas av EU-bestämmelser och därmed redovisar uppgifter i en fiskeloggbok använder en fiskeloggbok i pappersformat. Uppgifterna förs in på blanketter som kallas loggboksblad och de ska postas eller lämnas till Havs- och vattenmyndigheten (HaV) efter varje fiskeresä.

Den manuella hanteringen av loggboksbladen när de kommer in till HaV ställer höga krav på verksamheten. HaV tar emot över 10 000 loggboksblad varje år vilket genererar ca 5 000 timmars handläggning när inkommande uppgifter ska kvalitetssäkras och registreras i myndigheten databas. Loggboksbladen ska även scannas innan hantering och arkiveras efter hantering.

¹ Se rådets förordning (EG) nr 1224/2009 av den 20 november 2009 om införande av ett kontrollsystem i gemenskapen för att säkerställa att bestämmelserna i den gemensamma fiskeripolitiken efterlevs

² Se Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2018:11) om befälhavares skyldigheter att rapportera och anmäla yrkesmässigt fiske i havet.

Att befälhavaren fyller i uppgifter i fritext på ett papper leder även ibland till bristande datakvalité genom att fel uppgifter fylls i eller att obligatoriska uppgifter av misstag utelämnas. Då de flesta rapportörer heller inte har möjlighet att lämna loggboksbladen till myndigheten direkt innebär rapporteringskravet en kostnad i form av kuvert och porto.

Utöver krav om att redovisa uppgifter om de specifika fiskeinsatserna i fiskeloggboken, omfattas även det aktuella fartygssegmentet av krav på olika typer av anmälningar. Knappt en tredjedel av alla fartyg får fångst som innebär att de måste förhandsanmäla sin ankomst. De fartyg som inte har elektronisk loggboksredovisning anmäler till HaV via telefon. Ca 900 förhandsanmälningar inkommer via telefon från befälhavare som redovisar i fiskeloggbok och den uppskattade effektiva arbetstiden med dessa är ca 25 timmar per år. För att bland annat kunna hantera de inkommande samtalen finns dock medarbetare i tjänst dygnet runt alla dagar på året.

I syfte att minska den administrativa bördan för både HaV och de rapporteringsskyldiga befälhavarna föreslår därför HaV att erbjuda en möjlighet för fartyg under 12 meter med krav på loggboksrapportering att registrera och rapportera sina uppgifter i en elektronisk fiskeloggbok som är anpassad för fartygens storlekskategori. I det elektroniska systemet ska det även finnas möjlighet att skicka in en förhandsanmälan om ankomst till hamn samt anmälan om fiske i skyddat område. Det elektroniska rapporteringssystemet innefattar även landningsdeklarationen³ samt omlastningsdeklaration. Utöver minskningen av administrativ börda är målbilden även att uppgifternas kvalité ska förbättras då det system som utvecklas för ändamålet kommer innehålla funktioner som underlättar för befälhavarna att skicka in kompletta rapporter med uppgifter i rätt format.

1.1.1 Elektronisk registrering

Förslaget som presenteras i aktuell remiss innehåller föreskriftsändringar som möjliggör en elektronisk rapportering för de befälhavare som idag omfattas av krav på redovisning i fiskeloggbok i pappersformat. Det är dock fiskelicensinnehavaren som avgör om befälhavarna på respektive fartyg ska nyttja möjligheten att rapportera elektroniskt. Detta gör fiskelicensinnehavaren genom en anmälan till HaV. Därefter ges befälhavarna behörighet till systemet. I de fall fiskelicensinnehavaren ångrar sig och vill att befälhavarna återgår till redovisning på loggboksblad kommer det finnas möjlighet att skicka in en avanmälan.

De föreskriftsändringar som HaV föreslår innebär inte ett utökat krav på uppgiftslämnande för de som väljer att rapportera elektroniskt utan är en anpassning till ett nytt rapporteringsformat. I det system som utvecklas till en elektronisk fiskeloggbok kommer det utöver loggboksuppgifter även vara möjligt att registrera och rapportera landningsdeklaration, omlastningsdeklaration, förhandsanmälan om ankomst till hamn samt anmälan om inträde i skyddat område. Resterande anmälningar som den aktuella fartygskategorin omfattas av kommer fortsatt att ske via telefon till HaV:s dygnet runt funktion, FMC.

1.1.2 Övriga föreslagna föreskriftsändringar

Utöver förslaget om föreskriftsändringar som möjliggör elektronisk rapportering innehåller även remissen några generella ändringsförslag gällande uppgiftslämnandet.

³ En redovisning av de vägda fångstmängderna som ska vidare i försäljningsledet.

Idag finns nationella krav på att uppgifter ska lämnas om däggdjur och fåglar som fastnat i redskapet, även om däggdjuren eller fåglarna lösgjorts innan fångsten omhändertagits (HVMFS 2018:11 Bilaga 2). I det remitterade förslaget ingår ett tillägg till föreskriften som förtydligar vilka uppgifter som ska anges. Ändringen föreslås ingå i både kapitlet för de som rapporterar i fiskeloggbok i pappersformat (3 kap.) samt elektronisk fiskeloggbok för fartyg under 12 meter (3 a kap.). Genom att precisera uppgiftslämnandet förväntas de inlämnande uppgifterna få en bättre kvalitet. Det blir även tydligt för befälhavaren vilka uppgifter som myndigheten är i behov av.

Idag ska fångst av lax, hummer och öring anges med vikt och antal individer i fångstansträngningen. Vid fångst ombord vid avresa finns dock endast krav på att ange viktuppgift. Skillnaderna i uppgiftslämnande för de aktuella arterna innebär en svårighet i att erhålla ett spårbart flöde av fångsterna. HaV föreslår därför att ett krav införs avseende att ange uppgift om både vikt och antal individer för de aktuella arterna även i fångst ombord vid avresa. Motsvarande krav finns redan för fartyg från 12 meter.

1.2 Beskrivning av vilka konsekvenser som bedöms uppstå om ingen åtgärd vidtas

1.2.1 Elektronisk registrering

I det fall de förslagna föreskriftsändringarna inte kommer till stånd innebär det att de positiva effekterna av elektronisk registrering och rapportering kommer att utebli fram till dess att nya beslutade EU-bestämmelser träder i kraft i januari 2028⁴. De nya bestämmelserna innebär att alla fångstfartyg, oavsett storlek, ska redovisa uppgifter om fiskeverksamheten i en elektronisk fiskeloggbok. Fram till dess kommer befälhavare att fortsätta redovisa uppgifter på loggboksblad i pappersformat och posta dem till HaV med en administrativ kostnad som följd. De berörda befälhavarna kommer inte kunna ta del av de digitala lösningar som utvecklas i syfte att underlätta rapporteringen vilket med största sannolikhet leder till att felrapporteringar och otydligheter i redovisningen kvarstår.

För HaV innebär en utebliven reglering fortsatt höga kostnader för de resurser som idag hanterar de inkomna loggboksbladen.

HaV har support dygnet runt, årets alla dagar, dit befälhavare kan vända sig i de fall de har behov av stöd i sin rapportering. Erfarenheten säger dock att det sällan är information som saknas i de fall uppgifter redovisas felaktigt eller att uppgifter saknas, utan det är den mänskliga faktorn. Befälhavarna ska i vissa fall fylla i uppgifter när de befinner sig till havs, och arbetsmiljön för administrativt arbete är inte optimalt. Det elektroniska systemet som HaV kommer erbjuda har funktioner som kan hjälpa befälhavaren i registreringen av uppgifter och minska risken för felaktigheter.

1.2.2 Övriga föreslagna föreskriftsändringar

I det fall förslaget om förtydligande av uppgiftslämnande vid bifångst av fåglar och däggdjur inte kommer till stånd blir det fortsatt svårt för HaV att samla in värdefulla data. Idag kan olika uppgifter anges på ett loggblad i pappersformat, men rent tekniskt är uppgifterna svåra att

⁴ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/2842, om ändring av rådets förordning (EG) nr 1224/2009, och om ändring av rådets förordningar (EG) nr 1967/2006 och (EG) nr 1005/2008 och Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) 2016/1139, (EU) 2017/2403 och (EU) 2019/473 vad gäller fiskerikontroll.

hantera om de är av olika karaktär. I den nya elektroniska fiskeloggboken kommer det heller inte finnas fritextfält och därav finns behov av förtydligande avseende insamling av uppgifterna.

Att utelämna krav på uppgift om antal individer för lax, öring och hummer i redovisningen om fångst ombord i avresa, skapar ett glapp i det spårbara flödet av fångsterna. Om ändringen inte kommer till stånd kommer det glappet kvarstå och det försvårar den administrativa kontrollen av fångstuppgifter.

1.3 Beskrivning av de olika alternativ om finns för att uppnå förändringen och de fördelar respektive nackdelar som bedöms finnas med dessa

1.3.1 Elektronisk rapportering

Ett alternativ för att nå de effekter som förväntas med förslaget som möjliggör elektronisk rapportering för den aktuella fartygskategorin är att införa ett krav på elektronisk rapportering för samtliga fartyg. Ett krav på elektronisk rapportering skulle ge den önskade effekten med minskad administrativ börda för myndigheten samt en bättre datakvalité. Det hade även inneburit att befälhavarna slapp utgifter för posthantering.

En nackdel med förslaget är att vissa befälhavare inte har de tekniska kunskaperna för att rapportera i en elektronisk fiskeloggbok och ett krav skulle försvåra deras arbetssituation avsevärt. HaV införde år 2022 krav på elektronisk rapportering för befälhavare ombord fiskefartyg under 10 meter vilka redovisar i kustfiskejournal. Avseende kustfiskejournalen finns det dock möjlighet att utifrån vissa kriterier ansöka om dispens från att redovisa elektroniskt. I det fall ett krav för samtliga fartyg skulle införas finns ett liknande behov av dispenshantering även för loggboksfartyg, vilket hade krävt ytterligare resurser från HaV.

1.3.2 Övriga föreslagna föreskriftsändringar

Ett alternativ till krav på en viss typ av uppgiftslämnande av fåglar och däggdjur är att endast ha anvisningar om vilka uppgifter som är önskvärda. Fördelen med att genomföra föreskriftsändringen är att det blir tydligt vilka uppgifter som ska lämnas. Dessutom blir det ett bindande krav vilket möjliggör för HaV att sanktionera befälhavaren för det fall bestämmelsen inte efterlevs.

Det finns idag ingen motsvarande lösning för att ange antal individer av lax, öring och hummer som ett komplement till fångstmängderna i rapporten om fångst ombord vid avresa. Avsaknaden av uppgiften innebär idag att fångstmängderna inte kan spåras korrekt mellan resorna. Ett alternativ skulle kunna vara att handläggare på HaV manuellt får kontrollera och jämföra registrerad fångst från föregående resa och landad fångst och se hur mycket som bör finnas med på nästa resa. Detta förfarande kräver stora resurser och är inte ett hållbart förfarande.

1.4 Beskrivning av det eller de alternativ som bedöms lämpligast och av vilka skäl

Möjlighet till elektronisk rapportering

HaV:s bedömning är att det är ett mer rimligt förslag att den elektroniska rapporteringsformen är frivillig fram till januari 2028 då nya EU-bestämmelser träder i kraft. De nya EU-bestämmelserna innebär att alla fångstfartyg oavsett storlek ska omfattas av elektronisk registrering och rapportering av loggboksuppgifter. Fram till januari 2028 kan de befälhavare som önskar nyttja den elektroniska fiskeloggboken göra så, medan de befälhavare som ännu inte känner sig tillräckligt bekväma med digitala hjälpmedel kan fortsätta redovisningen i fiskeloggbok i pappersformat och samtidigt förbereda sig inför år 2028 då EU-kraven införs.

Förtydligande av uppgiftslämnande gällande bifångst av fåglar och däggdjur

HaV förespråkar införandet av krav på särskilda uppgifter för bifångst av fåglar och däggdjur. Kravet är redan infört i uppgiftslämnandet i kustfiskejournal och nu harmoniseras regelverket så att alla, oavsett rapporteringsform, redovisar samma uppgifter. Syftet är att skapa kvalitativa data.

Uppgift om antal individer av lax, öring och hummer i fångst ombord vid avresa

Det mest lämpliga alternativet för att skapa ett spårbart flöde av fångstmängder är att kräva samma typ av uppgift i alla led av fångstrapporteringen. Det innebär att vi även inför krav på att ange antal individer av lax, öring och hummer som ett komplement till viktuppgiften i rapporten om fångst ombord vid avresa.

2 Förslagets relation till EU-rätten

2.1 Bedömning av om regleringen överensstämmer med eller går utöver de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen

De föreslagna föreskriftsändringarna överensstämmer med de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen. Fartyg med en total längd under 12 meter har enligt den gemensamma fiskeripolitiken inga krav på att registrera och rapportera uppgifter om fiskeverksamheten elektroniskt. Enligt artikel 15 kontrollförordningen⁵ har dock medlemsstater rätt att tillåta fiskefartyg som för deras flagg att registrera och överföra fiskeloggboksuppgifter på elektronisk väg.

3 Rättsliga grunder

3.1 Uppgifter om de bemyndiganden som myndighetens beslutanderätt grundar sig på

Av 5 kap. 1 § förordning (1994:1716) om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen följer att Havs- och vattenmyndigheten har bemyndigande att meddela föreskrifter om bl.a. befälhavares och fiskelicensinnehavares skyldighet att lämna uppgifter om fiskefartyg, fiskeredskap, fiskemetod, fångst, tid och plats för fångsten, omlastning, landning och försäljning.

⁵ Rådets förordning (EG) nr 1224/2009 av den 20 november 2009 om införande av ett kontrollsystem i gemenskapen för att säkerställa att bestämmelserna i den gemensamma fiskeripolitiken efterlevs.

4 Analys av förslagets konsekvenser

4.1 Beskrivning av de övergripande konsekvenserna

Syftet med en effektiv fiskerikontroll är bland annat att säkerställa ett hållbart nyttjande av våra marina resurser. Uppgiftslämnandet från fisket är en viktig del av kontrollsystemet, och en elektronisk rapportering för fiskets uppgiftslämnande skapar bättre förutsättningar för mer korrekta och kompletta uppgifter och därmed mer kvalitativa data. En av de övergripande konsekvenserna med de föreslagna ändringarna är alltså att HaV bedöms få mer kvalitativa data som bl.a. kan användas till att säkerställa ett hållbart nyttjande av fiskeresurserna.

HaV arbetar på uppdrag av regeringen och det är av stor vikt att resurser används så tidseffektivt som möjligt. En övergripande konsekvens av att införa en möjlighet till elektronisk rapportering är en minskning av de handläggningstimmar som idag vigs åt att ta emot och hantera loggboksblad, uppgifter och anmälningar.

Övriga ändringar är förtydliganden avseende vilka uppgifter som ska anges vid bifångst av fåglar och däggdjur och krav på att ange uppgift om både vikt och antal individer för lax, hummer och öring i fångst ombord vid avresa. Även när det gäller dessa ändringar bedöms datakvalitén förbättras genom de föreslagna ändringarna.

4.2 Beskrivning och beräkning av förslagets kostnader och intäkter för

4.2.1 Staten

Arbetet med att ta fram en elektronisk fiskeloggbok för fartyg under 12 meter medför kostnader för HaV. Arbetet sker i projektform och projektets uppdrag är att leverera en möjlighet för befälhavare på fiskefartyg som idag redovisar sina fiskeaktiviteter i loggbok i pappersformat, att på ett smidigt sätt istället redovisa elektroniskt. I leveransen ingår elektronisk förhandsanmälan om ankomst till hamn, anmälan om fiske i skyddat område liksom information och utbildningsinsatser. Projektet pågår under 2024/2025 och årsarbetskraften har i budgeten beräknats till ca 1 500 timmar. Utöver det tillkommer kostnader⁶ för det upphandlade externa system som anpassas till aktuellt användningsområde.

Projektets målbild är att 30% av företagen kommer att nyttja möjligheten till elektronisk loggboksrapportering, vilket förväntas innebära en minskad arbetstid för HaV:s handläggare motsvarande ca 1 600 timmar per år. Initialt kan införandet av den nya elektroniska fiskeloggboken även innebära en viss kostnad för HaV då befälhavare kan vara i behov av löpande support och vägledning av FMC. Bedömningen är dock att det är en övergående period. Sammantaget gör HaV bedömningen att kostnaderna för myndigheten på långsikt minskar genom möjligheten för de berörda företagen att rapportera elektroniskt.

4.2.2 Kommuner och regioner

De föreslagna föreskriftsändringarna bedöms inte påverkar kommuner eller regioner.

⁶ Totalkostnaden för utveckling av tjänsten inklusive 6 års förvaltning är 3 075 000 SEK.

4.2.3 Företag

Regleringen berör omkring 211 befälhavare och ca 180 företag i olika grad beroende på om fiskelicensinnehavaren väljer att befälhavare ombord det aktuella fartyget ska nyttja möjligheten att registrera och rapportera elektroniskt eller inte. Företagen är verksamma i fiskbranschen. Storleken på företagen varierar men majoriteten av företagen har färre än 10 anställda. Mer än hälften av företagen är enskilda firmor, 35% aktiebolag och ca 10 % är handelsbolag. Samtliga företag kategoriseras som mikroföretag samt småföretag enligt EU:s definition (SME)⁷.

Då samtliga företag är relativt små är bedömningen att den förändrade regleringen kommer påverka företagen på ett likvärdigt sätt i de fall de väljer att nyttja möjligheten till elektronisk rapportering. Initialt under en inlärningsperiod kan regleringen innebära en ökad arbetstid med kostnader som följd för företagen. HaV kommer att erbjuda support och informationsmaterial och bedömningen är att en eventuell ökning i arbetstid för företagen kommer vara tillfällig. När befälhavaren är bekant med den elektroniska fiskeloggboken är det troligt att den tid som läggs på registrering och rapportering kommer att minska eftersom systemet kommer erbjuda funktioner som gör rapporteringen mer tidseffektiv samt att posthanteringen uteblir.

För de företag som idag inte innehar digitala plattformar (smart telefon, surfplatta eller dator) kan regleringen innebära ökade kostnader i form av inköp av utrustning i de fall de önskar rapportera i elektronisk fiskeloggbok.

För de företag som väljer att fortsätta rapportera i fiskeloggboken i pappersformat genererar förändringen i regleringen ingen ändring i tidsåtgång eller administrativa kostnader.

Utöver de kostnader som nämnts ovan och som inkluderar initialt ökad arbetstid vid inläring av den elektroniska loggboken samt inköp av digital plattform så förväntas inte regleringen medföra några andra kostnader.

4.2.4 Andra enskilda

De föreslagna föreskriftsändringarna bedöms inte påverka andra enskilda.

4.3 Beskrivning och, om möjligt, en beräkning av andra relevanta konsekvenser än sådana som anges i punkten 1

Förslaget förväntas inte medföra några andra konsekvenser än de som redan redovisats. Regleringen bedöms inte påverka konkurrensförhållandena. De som väljer att rapportera i en elektronisk fiskeloggbok omfattas av samma krav på uppgiftslämnande som de befälhavare som fortsatt rapporterar i fiskeloggbok i pappersformat.

4.4 Redogörelse för vilka åtgärder som vidtagits för att förslaget inte ska medföra mer långtgående kostnader eller begränsningar än vad som bedöms vara nödvändigt för att uppnå dess syfte

Syftet med den nya regleringen är att minska den administrativa bördan för både HaV och befälhavarna. Utgångspunkten har därför varit att den elektronisk rapporteringen för fartyg som

⁷ https://single-market-economy.ec.europa.eu/smes/sme--fundamentals/sme-definition_en

idag omfattas av krav på pappersloggbok ska vara frivillig och inte tvingande. På så sätt kan respektive fartygsbesättning avgöra vilket rapporteringsförfarande som är mest lämplig för dem.

Olika tekniska lösningsalternativ för att möta behoven togs fram varpå HaV beslutade att den mest lämpliga vägen var att anskaffa en tjänst för utveckling och/eller anpassning av en produkt.

Det system som utvecklas/anpassas kommer innehålla funktioner som underlättar för befälhavaren att skicka in kompletta fiskeloggböcker med uppgifter i rätt format, vilket förväntas leda till mindre administrativ börda för befälhavarna samt i förlängningen ökad datakvalité.

4.5 Bedömning av om särskild hänsyn behöver tas när det gäller tidpunkten för ikraftträdande och om det finns behov av speciella informationsinsatser

Den föreslagna tidpunkten för ikraftträdande sammanfaller med leveransen av den elektroniska fiskeloggboken. För det fall de tekniska förutsättningarna inte finns på plats vid det planerade ikraftträdandet den 13 oktober 2025 kommer ikraftträdandet av föreskrifterna att flyttas fram.

HaV kommer publicera information på myndighetens hemsida samt skicka ut meddelande till de aktörer som prenumererar på HaV:s "Fiskenytt". Utöver det finns möjlighet att få svar på frågor via myndighetens fiskerikontrollcenter (FMC).

4.6 Beskrivning av hur och när konsekvenserna av förslaget kan utvärderas

Konsekvenserna av förslaget kan utvärderas löpande under 2026. Konsekvensernas omfattning är beroende av hur många som kommer nyttja möjligheten till elektronisk rapportering. De administrativa kontrollerna kommer visa på om regelefterlevnaden kopplad till uppgiftslämnandet har ökat. Dvs om befälhavarna lämnar mer korrekta och kompletta uppgifter. FMC kommer även erbjuda support av den elektroniska loggboken och kommer i det stödet kunna bedöma i vilken grad systemets stödfunktioner fungerar.

5 Kontaktperson

För eventuella frågor kontakta:

Ulrika Parsons tfn. 010-698 6075 (frågor gällande föreskriftsändringar), eller
Anna Söderblom tfn. 010-698 6159 (frågor gällande systemet för den elektroniska loggboken).